

จดหมายข่าว

สภากษัตริย์ปกเกล้า

King Prajadhipok's Institute | www.kpi.ac.th

ISSN 0503-2080

สถาบันวิชาการชั้นนำด้านการพัฒนาประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ธรรมาภิบาล และสันติวิธี มุ่งนำความรู้สู่สังคม เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ปีที่ 25 ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน พ.ศ. 2567

นิทรรศการเคลื่อนที่ มองสยาม ตามรอยพระปกเกล้า

2567

ณ พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี
จังหวัดอุดรธานี
วันที่ 30 เมษายน - 30 มิถุนายน 2567

พิธีเปิดนิทรรศการเคลื่อนที่ “มองสยาม ตามรอยพระปกเกล้า”

ณ พิพิธภัณฑ์เมืองอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

เด่นในฉบับ

ศัพท์การเมือง ..
ขั้วอำนาจ (Polarity) .. หน้า 4

ผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมาย
(trustee) .. หน้า 6

ไฟฟ้าประชาธิปไตย..
นิทรรศการเคลื่อนที่ “มองสยามตามรอย
พระปกเกล้า” .. หน้า 11

จดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า

King Prajadhipok's Institute Newsletter

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์กิจกรรมและผลงานของสถาบัน
2. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ทางคณะผู้จัดทำยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่มีประโยชน์หรือนำสนใจต่อสาธารณชนและขอสงวนสิทธิ์ในการสรุปย่อ ตัดทอน หรือเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

ความเห็นและทัศนะในแต่ละเรื่องเป็นของผู้เขียน ซึ่งทางคณะผู้จัดทำและสถาบันพระปกเกล้าไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

คณะที่ปรึกษา

นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ
ดร.ถวิลวดี บุรีกุล
รศ.ดร.อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ
นายศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์
ดร.สตีเฟน ธนานิธิโชติ
นางสาวสุพรรณิ งามวุฒิกุล
นางกาญจนา ศรีปีดดา
นางสาวธีรพรรณ ใจมั่น
นายภควัต อัจฉริยปัญญา
ดร.ศรีณยู หมั่นทรัพย์
นางณัชชาภัทร อมรกุล
นางธนัชฐา สุขะวัฒนะ

บรรณาธิการ

นายณัฐพงศ์ รอดมี

กองบรรณาธิการ

นางสาววรรรัตน์ ชัยชนะ
นางสาวชยานิษฐ์ ไกรจิราลักษณ์
นางสาวเกษณี ธนการศักดิ์
นางนรารรณ อธิวาสนพงษ์
นางสาวปรารณา ทองรักษ์
นายรัชชดล รัตนวิเชียร

ประสานงานการผลิต

นายฉัตรชัย วิทยานนท์

ที่ตั้งสถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 120 หมู่ 3 อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 5 (โซนทิศใต้) ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210 โทรศัพท์ 0-2141-9754 โทรสาร 0-2143-8181
www.kpi.ac.th

สถาบันพระปกเกล้าเป็นสถาบันทางวิชาการแห่งชาติซึ่งเป็นนิติบุคคล อยู่ในกำกับดูแลของประธานรัฐสภาเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภาและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณและกฎหมายอื่น

พิมพ์ที่ ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด

6 ซอย 1 กาญจนานิเทศ 4 แขวงออเงิน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร 10220
โทรศัพท์ 08-1655-8606

สถาบันพระปกเกล้า

อบรมพลเมืองสร้างสรรค์นวัตกรรม ต่อต้านการทุจริตในท้องถิ่น รุ่นที่ 2

เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2567 วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า จัดพิธีเปิดการอบรมโครงการพลเมืองสร้างสรรค์นวัตกรรมต่อต้านการทุจริตในท้องถิ่น รุ่นที่ 2 โดยได้รับเกียรติจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า กล่าวต้อนรับและเปิดการอบรม โดย นายภควัต อัจฉริยปัญญา ผู้อำนวยการ

วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น กล่าวรายงานความเป็นมาของการจัดอบรม ณ ห้องสัตรีมารามิราซ สถาบันพระปกเกล้า

ทั้งนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ รองเลขาธิการ กล่าวว่า โครงการนี้เป็นการเปิดโอกาสและส่งเสริมให้เยาวชนได้ใช้เวลาว่างในช่วงปิดเทอมอย่างเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ต่อโรงเรียน ต่อพื้นที่ของตน เชื่อมั่นว่าการอบรมในครั้งนี้ จะทำให้เยาวชนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาโครงการนวัตกรรมดีๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในท้องถิ่น ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตัวเอง ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติต่อไป

การบรรยายเรื่อง “เยาวชนกับการป้องกันการทุจริตในสังคมผ่านหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา” โดยวิทยากรจาก สำนักงานป.ป.ช. ได้แก่ อาจารย์วริดา ต้นบุญเอก ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและบูรณาการการมีส่วนร่วมด้านทุจริตศึกษา อาจารย์เกษม จิตติวุฒินนท์ เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการพิเศษ และอาจารย์ติณณภพ พัฒนะ เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตชำนาญการ

โครงการพลเมืองสร้างสรรค์นวัตกรรมต่อต้านการทุจริตในท้องถิ่น มีการอบรม จำนวน 5 วัน ระหว่างวันที่ 22-26 เมษายน 2567 ซึ่งมีน้องๆเยาวชนจำนวน 10 โรงเรียน รวมทั้งคณาจารย์ให้ความสนใจและเข้าร่วมการอบรมกว่า 100 คน โดยมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนมีความรู้และตระหนักถึงหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งเรียนรู้วิถีคิดเชิงนวัตกรรม สามารถออกแบบโครงการนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในท้องถิ่น รวมทั้งสร้างความตระหนักให้มีจิตสำนึกรักท้องถิ่น ช่วยพัฒนาต่อยอด ลดการทุจริตคอร์รัปชันในท้องถิ่น

ศัพท์การเมือง ..

ขั้วอำนาจ (Polarity)

ในทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ **ขั้วอำนาจ** หมายถึง “การกระจายของอำนาจระหว่างรัฐในระบบระหว่างประเทศ ซึ่งไม่เคยถือว่ามี การแบ่งกันอย่างเท่าเทียม และไม่คงที่” ลักษณะการกระจายของอำนาจในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในแง่ของการเมืองระหว่างประเทศ “ขั้วอำนาจ” เป็นศูนย์กลางของอำนาจ ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ความเข้มแข็งของชาติ การทหาร การทูต เศรษฐกิจ สังคมวิทยา เสถียรภาพ ผู้นำ ความมุ่งมั่น

มหาอำนาจ (superpower) คือ รัฐที่มีความโดดเด่นใน “ขนาดของประชากรและดินแดน ทรัพยากรที่มีอยู่ ความสามารถทางเศรษฐกิจ กำลังทางทหาร เสถียรภาพทางการเมือง และความสามารถทางการเมือง” (Waltz, 1979) คุณลักษณะเหล่านี้ซึ่งเรียกว่า “ศักยภาพแห่งอำนาจ” ทำให้มหาอำนาจมีความสามารถในการมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ ทางทหาร ทางการเมือง และทางสังคมในระดับโลก การกระจายศักยภาพแห่งอำนาจในระบบระหว่างประเทศเป็นตัวกำหนดจำนวนของมหาอำนาจและส่งผลต่อความเป็นขั้วของระบบระหว่างประเทศ หากมีมหาอำนาจมากกว่าสองประเทศ ระบบจะเป็นหลายขั้ว (multi-polar) หากมีสองประเทศ ระบบจะเป็นสองขั้ว (bipolar) ในขณะที่ระบบที่มีมหาอำนาจเพียงประเทศเดียว ถือว่าเป็นระบบขั้วเดียว (unipolar) แต่เกณฑ์การแบ่งแยกระหว่างขั้วอำนาจหลาย ๆ แบบเหล่านี้อาจจะไม่ชัดเจนเสมอไป เกี่ยวข้องกับอำนาจทางทหารและเศรษฐกิจในช่วงเวลา ในช่วงเวลาหนึ่ง และระบบพันธมิตรที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ความแตกต่างระหว่างขั้วอำนาจเหล่านี้สะท้อนถึงความต้องการของชาติมหาอำนาจในการแสวงหาอำนาจ และลำดับต่ำสูงในความสัมพันธ์ (Waltz, 1979)

ความสัมพันธ์แบบขั้วอำนาจเดียว (Unipolarity)

ความสัมพันธ์แบบขั้วอำนาจเดียวเกิดขึ้นเมื่อมีชาติมหาอำนาจเพียงขั้วเดียวหรือประเทศเดียวกำเนิดเกิดขึ้นในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ชาติมหาอำนาจนี้

มีความเข้มแข็งกว่าชาติมหาอำนาจรอง ไม่ว่าจะเป็นด้านการทหาร เศรษฐกิจ และอิทธิพลทางการเมืองเหนือชาติ ความเหนือกว่านี้ทำให้ชาติมหาอำนาจนั้นสามารถกำหนดประเด็นระหว่างประเทศได้ ในอดีตเรามักเคยชินกับคำว่า ขั้วอำนาจ ในฐานะของการเป็นขั้วอำนาจเดียว โดยมีศูนย์กลางของขั้วอำนาจโดยมีจักรวรรดิรวบอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง เช่น จักรวรรดิโรมัน และจักรวรรดิอังกฤษ (John, 2020) และหลังสงครามเย็นช่วงแรก หลังจากสหภาพโซเวียตล่มสลาย อาจเรียกได้ว่าเป็นระบบขั้วอำนาจเดียวที่นำโดยสหรัฐอเมริกา

ความสัมพันธ์แบบสองขั้วอำนาจ (Bipolarity)

ความสัมพันธ์แบบสองขั้วอำนาจเกิดขึ้นเมื่อชาติมหาอำนาจสองชาติมีอำนาจเกือบจะเท่าเทียมกัน และมีบทบาทในการกำหนดประเด็นต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มักจะเกี่ยวข้องกับการแข่งขันในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มีความเข้าใจกันในบางกลุ่มว่า ความสมดุลของอำนาจภายใต้ความสัมพันธ์แบบสองขั้วอำนาจเป็นช่วงเวลาที่สามารถรักษาสันติภาพระหว่างประเทศได้ดีที่สุด เช่นในช่วงสงครามเย็น เป็นตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงการเผชิญหน้ากันระหว่างสองขั้วอำนาจที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำขั้วอำนาจตะวันตก เช่น เนโท (NATO) ส่วนสหภาพโซเวียตเป็นผู้นำขั้วอำนาจตะวันออก เช่น สนธิสัญญาวอร์ซอ (Warsaw Pact) โลกถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่ายสองขั้ว ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว

ความสัมพันธ์แบบหลายขั้วอำนาจ (Multipolarity)

ความสัมพันธ์แบบหลายขั้วอำนาจเกิดขึ้นเมื่อมีขั้วอำนาจที่สำคัญหลายตัวเกิดขึ้นในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นช่วงระยะเวลาที่ไม่มีรัฐใดรัฐหนึ่ง หรือกลุ่มรัฐใดรัฐหนึ่งสามารถมีอำนาจเหนือตัวแสดงอื่น ๆ หรืออำนาจอื่น ๆ ได้เด็ดขาดเต็มที่ ช่วงเวลาแบบนี้ทำให้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีความสลับซับซ้อนมาก ตัวอย่างในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่โลกมีหลายขั้วอำนาจ คือช่วงสงครามสามสิบปีในยุโรป (ค.ศ. 1618-1648) และในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และสงครามโลกครั้งที่สอง

ที่มา : ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า

ในปัจจุบัน การเกิดขึ้นของกลุ่ม BRICS (ที่ประกอบไปด้วยบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้) มักจะถูกมองว่าเป็นตัวอย่างของความสัมพันธ์แบบหลายขั้วอำนาจ กลุ่มเศรษฐกิจกลุ่มนี้มีอิทธิพลอย่างมากทั้งในระดับภูมิภาค

และในระดับโลก และสามารถท้าทายต่อมหาอำนาจตะวันตกได้ แม้ว่าจะไม่ได้เป็นอำนาจที่สมมาตรแต่ก็ทำให้เห็นความพยายามที่จะหาอำนาจกับความเป็นขั้วอำนาจเดียวของสหรัฐอเมริกา

สถาบันพระปกเกล้า ดำเนิน โครงการสร้างสำนักพลเมือง (Project Citizen) ประจำปี 2567 (ภาคใต้)

เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2567 สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จัดกิจกรรมเปิดการอบรมเชิงปฏิบัติการโครงการสร้างสำนักพลเมือง (Project Citizen) ให้กับคณะผู้บริหารครูจากโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดพังงา จำนวนทั้งสิ้น 42 คน โดยได้รับเกียรติจาก ดร.นายสฤกษ์พงษ์ เกี้ยวข้อง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกระบี่ ผู้ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนในสังกัด อปท. จังหวัดกระบี่ ร่วมกล่าวต้อนรับคณะผู้บริหาร ทีมงานจากสถาบันและผู้เข้ารับการอบรม พร้อมกันนี้ได้รับเกียรติจาก นายวิทวัส ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า เป็นประธานในพิธีเปิดการอบรมฯ กล่าวรายงานโดย ดร.ศรัณยู หมั่นทรัพย์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง และนายกู้เกียรติ ภูมิรัตน์ ที่ปรึกษาเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า ด้านการส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง เข้าร่วมกิจกรรม และเป็นวิทยากรประจำโครงการฯ

โครงการสร้างสำนักพลเมือง จัดขึ้นระหว่างวันที่ 25-28 เมษายน 2567 ณ โรงแรมเซ็นทารา ไลฟ์ ภูเก็ต จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์ของการอบรมครั้งนี้ เพื่อสร้างความรู้ ทักษะ เจตคติ การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อถ่ายทอดสู่นักเรียนในโรงเรียนต่อไป

ผู้แทนทางการเมือง แบบได้รับมอบหมาย (trustee)

ผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมาย (trustee) หมายถึง ผู้แทนที่ได้รับอำนาจมอบหมายจากพลเมืองในเขตเลือกตั้งของตนในการคิดและตัดสินใจในกิจการบ้านเมืองและประเด็นทางสาธารณะ ผู้แทนสามารถอาศัยเหตุผลของตนเองเพื่อไตร่ตรองว่าสิ่งใดคือผลประโยชน์สาธารณะ โดยผลประโยชน์ในกรณีนี้จะครอบคลุมถึงผลประโยชน์ของคนทั่วไปทั้งประเทศและรวมถึงผู้ออกเสียงเลือกตั้งเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งของตนเองด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง การใช้เหตุผลของตัวผู้แทนเองในการตัดสินใจไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นหรือผลประโยชน์ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งในช่วงขณะนั้น ถ้าการตัดสินใจดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยรวม ทั้งนี้ ซูซาน โดวี (Suzanne Dovi) เสนอว่า ผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมายคือผู้ที่ยึดถือเอาความเข้าใจของตนเองเพื่อกระทำการใดที่ดีที่สุดในการแสวงหาสิ่งต่าง ๆ กรอบคิดแบบมอบหมายจึงเรียกร้องให้ผู้แทนต้องยึดตามวิจาร์ณญาณการตัดสินใจของตนที่เกี่ยวกับชุดของการกระทำ

ที่เหมาะสมนั่นเอง ในการทำความเข้าใจแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมาย สามารถพิจารณาผ่านพัฒนาทางแนวคิดและองค์ประกอบของแนวคิดดังกล่าว

พัฒนาการและฐานคิดผู้แทนทางการเมือง แบบได้รับมอบหมาย

แนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมาย มีพัฒนาการทางความคิดที่สามารถสืบย้อนไปถึงธรรมเนียมทางกฎหมายโรมันโบราณและกฎหมายกับธรรมเนียมในยุคกลาง เพื่อกำหนดวิถีปฏิบัติทางการเมืองและศาสนาของประชาชน (ผ่านผู้แทนในตำแหน่งต่าง ๆ อาทิ ทูต (ambassadors) หรือผู้แทนแบบตัวแทน (delegates) ที่จะเป็นตัวแทนให้กับเมือง เจ้าที่ดิน ชุมชน หรือกลุ่มทางศาสนาเข้าไปทำงานในองค์กรเพื่อทำหน้าที่การตัดสินใจ โดยที่พัฒนาการของระบบกฎหมายและการปกครองของยุโรปได้นำเสนอแนวคิดและวิถีปฏิบัติของความเป็นผู้แทนทางการเมืองในสองลักษณะที่เติมเต็มซึ่งกันและกันคือ

ที่มา : ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า

ผู้แทนทางการเมืองแบบตัวแทน (delegation) และผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมาย (trustee) สะท้อนได้จากการแบ่งแยกของ 1) แนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบนิติการให้คำสั่งหรือ instructions อันสะท้อนแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบตัวแทน ที่ผู้แทนทางการเมืองต้องรับความเห็นของประชาชนในชุมชนเพื่อนำไปสะท้อนและถ่ายทอดยังที่ประชุมชนของการตัดสินใจ และ 2) แนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบมีติ plena potestas (the plena potestas of representatives) ที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดและผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมาย อันหมายถึงความสามารถของผู้แทนที่สามารถตัดสินใจและรับรองว่าผลของการตัดสินใจของผู้แทนจะผูกพันกับชุมชนของผู้แทนคนนั้นด้วย ในธรรมเนียมทางกฎหมายของยุคกลางได้พัฒนาแนวคิดและวิถีปฏิบัติสะท้อนแนวคิดความเป็นผู้แทนทางการเมืองในสองลักษณะข้างต้น แต่ในนิติแบบ plena potestas ที่องค์กรผู้ใช้อำนาจทั้งทางโลกและทางศาสนา ผู้แทนจะต้องได้รับการยินยอมจากผู้ใต้ปกครองให้สามารถมีการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ผู้แทนของชุมชนและที่ดินมีอำนาจในการแสดงจุดยืนและสร้างการตัดสินใจที่จะต้องผูกพันผลการตัดสินใจดังกล่าวต่อผู้ที่ถูกแทน (the represented)

เอ็ดมันด์ เบิร์ก (Edmund Burke) เป็นนักคิดและนักปรัชญาชาวอังกฤษที่ให้มุมมองสนับสนุนแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมายที่แตกต่างจากนักคิดท่านอื่นที่สนับสนุนแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบตัวแทน เบิร์กให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้แทนที่ควรทำหน้าที่รับผิดชอบต่อประชาชนทั่วไปทั้งประเทศ ไม่ใช่แค่รับผิดชอบและทำหน้าที่เพียงสะท้อนความเห็นของผู้ออกเสียงเลือกตั้งในเขตของตนเพียงอย่างเดียว ด้วยเหตุนี้เบิร์กจึงมองว่ารัฐสภาในฐานะสถาบันทางการเมืองของความเป็นผู้แทนต้องทำหน้าที่เป็นเวทีของการไตร่ตรองถึงผลประโยชน์โดยรวมของประเทศชาติ มิใช่เป็นที่ประชุมของเหล่าผู้แทนที่นำเสนอความคิดเห็นและความต้องการของผลประโยชน์ต่าง ๆ ผู้แทนที่ทำงานในสภาจึงควรเป็นผู้แทนของชาติไม่ใช่ผู้แทนของเขตเลือกตั้ง กล่าวคือ “แน่ละ คุณเลือกตัวแทน แต่เมื่อคุณเลือกเขาเขานั่นก็ไม่ใช่สมาชิกของบริสตอล แต่เป็นสมาชิกของ

รัฐสภา” (“You choose a member, indeed; but when you have chosen him he is not a member of Bristol, but he is a member of Parliament”)

สำหรับพัฒนาการของสถาบันการเมืองแบบตัวแทนที่สะท้อนแนวคิดความเป็นผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมาย สามารถศึกษาผ่านการออกแบบรัฐธรรมนูญและองค์กรผู้ใช้อำนาจทางนิติบัญญัติที่จะมุ่งกำหนดหน้าที่ของผู้แทนราษฎรไว้ว่าควรเป็นแบบได้รับมอบหมายตัวอย่างเช่น ภายหลังจากปฏิวัติฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1789 และการตรารัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1791 ที่ถือว่า “ผู้แทนจังหวัดทั้งหลาย ถือว่าเป็นผู้แทนของชาติโดยทั้งหมด” หรือแนวคิดการออกแบบรัฐธรรมนูญอเมริกันที่ได้สถาปนาระบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ (federal government) นักคิดและนักปรัชญาอย่างเอมานูเอล โฌแซ็ฟ ซีเยแย็ส (Emmanuel Joseph Sieyès) ต่อรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส และเจมส์ เมดิสัน (James Madison) ต่อรัฐธรรมนูญอเมริกันมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอกรอบโมทัศน์ทางการเมืองและสถาบันแบบสมัยใหม่เกี่ยวกับความเป็นผู้แทนทางการเมืองและเศรษฐกิจ และแสดงให้เห็นว่าความเป็นตัวแทนในการปกครองแบบตัวแทนที่มีความแตกต่างจากแนวคิดประชาธิปไตย (โดยเฉพาะประชาธิปไตยทางตรง) ในงานชื่อ Qu’est-ce que le Tiers-Etat? (What Is the Third Estate?) ของซีเยแย็ส เสนอว่าความแตกต่างระหว่างแนวคิดประชาธิปไตยที่มองว่าประชาชนสามารถตัดสินใจออกกฎหมายได้ด้วยตนเองโดยตรงและแนวคิดระบบความเป็นผู้แทนของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับการมอบหมายอำนาจให้กับผู้แทนที่มาจากการเลือกตั้งมาเป็นผู้ใช้อำนาจการปกครอง ซีเยแย็สได้ปกป้องแนวคิดการปกครองโดยผู้แทน (representative government) เพราะเขามองว่าเป็นแนวคิดที่เหมาะสมต่อเงื่อนไขของการเป็นสังคมการค้า (commercial societies) ที่ปัจเจกบุคคลเป็นผู้ครอบครองปัจจัยและการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ ผู้แทนทางการเมือง (political representatives) ควรเป็นตัวแทนผลประโยชน์ร่วมของชาติ (nation’s common interests) ไม่ใช่ตัวแทนผลประโยชน์ที่หลากหลายของสมาชิก ขณะที่เมดิสันเสนอว่าความเป็นผู้แทนทางการเมืองไม่ได้เป็น

สิ่งที่ใกล้เคียงกับการปกครองโดยประชาชนที่ถูกสร้างขึ้นมาจากความจำเป็นด้านขนาดและความซับซ้อนของรัฐสมัยใหม่ขนาดใหญ่ เมดิสันเสนอว่าความเป็นผู้แทนมีความแตกต่างเชิงสาระและการเป็นระบบที่เหนือกว่า เพราะจะยกระดับการสร้างการตัดสินใจที่ดี (good judgement) ในทางการเมืองและก้าวข้ามอันตรายของการแบ่งข้างทางการเมือง

นอกจากนี้ ซิเยแย็สได้พัฒนาทฤษฎีความเป็นผู้แทนที่กล่าวอ้างอิงถึงการสมาคมของมนุษย์ในยุคสมัยใหม่ในเรื่องการแบ่งแยกแรงงาน (division of labour) และความสัมพันธ์ระหว่างการแบ่งแยกแรงงานกับการเพิ่มความเชี่ยวชาญเฉพาะ (specialization) และความเป็นตัวแทน (representation) โดยแบ่งแนวคิดความเป็นผู้แทนออกเป็นสองลักษณะ คือ หนึ่ง ความเป็นผู้แทนสามารถปรากฏได้ในกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการเมืองในชีวิตประจำวัน (the non-political activities of everyday life.) ซิเยแย็สยกตัวอย่างเปรียบเทียบเกี่ยวกับช่างทำรองเท้าว่าถ้าหากพวกเขาเป็นตัวแทนของเรา (ในการทำรองเท้า) ช่างทำรองเท้ากำลังเป็นตัวแทนเราในการใช้ประโยชน์จากศักยภาพของทั้งช่างทำรองเท้าและจากเราเองในการทำรองเท้าให้สามารถใช้งานตามความจำเป็นเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อความต้องการของเรา นอกจากนี้การใช้ประโยชน์จากผู้แทนที่จะนำศักยภาพของเราไปทำรองเท้าของเราเอง จะช่วยให้เราสามารถลดเวลาและความพยายามในการเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องทำเพื่อป้องกันเท้าของเราและทำให้เรามีอิสระในการไปทำกิจกรรมอย่างอื่นแทน ซิเยแย็ส มองว่าการแบ่งแยกแรงงานและการเข้าไปสมาคมในกลุ่มผู้แทนเสียงส่วนมากจะช่วยเพิ่มความรื่นรมณ์ในชีวิตของประชาชนและเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นในการพัฒนาศิลปะและวิทยาศาสตร์ และพัฒนาการสมาคมกันของมนุษย์อย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด และ สอง ความเป็นผู้แทนสามารถปรากฏได้ในสังคมการเมือง (political society) อันหมายถึงสมาชิกรัฐสภาที่เป็นผู้แทนทางการเมืองของประชาชน ซิเยแย็สเสนอว่าโดยข้อเท็จจริงแล้วสมาชิกรัฐสภาเป็นตัวแทนของรัฐมากกว่าเป็นตัวแทนของประชาชนเป็นการเฉพาะ จากแนวคิดความเป็น

ผู้แทนทั้งสองแบบของซิเยแย็สสะท้อนถึงการมีเป้าหมายร่วมกันของแนวคิดนี้ คือ การมีใครสักคนทำหน้าที่ในฐานะผู้แทนที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงหรือบรรลุความต้องการของประชาชนและปล่อยให้ประชาชนสามารถไปทำภารกิจอื่นแทน เหมือนการมีช่างทำรองเท้าเป็นตัวแทนในการทำรองเท้าให้กับเราและทำให้เรามีอิสระไปทำเรื่องอื่น (แทนที่จะมาทำรองเท้าเอง) เช่นเดียวกับการมีนักการเมืองอาชีพ (professional politicians) มาทำหน้าที่แทนเราในชีวิตทางการเมือง อย่างไรก็ตามความแตกต่างของการทำหน้าที่ตัวแทนของสองแนวคิด คือ ความเป็นผู้แทนในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการเมืองมีลักษณะที่แตกต่างหลากหลายประเด็นและเกี่ยวข้องกับวิธีการที่ปัจเจกบุคคลแต่ละคนจะใช้เพื่อบรรลุถึงความต้องการของปัจเจกบุคคลเป็นการเฉพาะ ขณะที่ผู้แทนทางการเมืองจะมีลักษณะที่เป็นเอกพจน์อันเกี่ยวข้องกับวิธีการที่ปัจเจกบุคคลจะใช้เพื่อบรรลุความต้องการทางการเมือง ข้อเสนอของซิเยแย็สจึงมีลักษณะที่สอดคล้องกับความเป็นผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมายที่ต้องมีผู้แทนเพื่อทำหน้าที่แทนเราทั้งในทางชีวิตนอกวงการเมืองและในโลกการเมือง

องค์ประกอบของผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมาย

แนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมายโดยมีคุณลักษณะสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

- 1) ความรับผิดชอบและบทบาทของผู้แทนแบบได้รับมอบหมาย ผู้แทนจะต้องมีหน้าที่รับฟังความเห็นความต้องการของพลเมืองในเขตเลือกตั้งของตนและต้องใช้นโยบายที่ตรงต่อสิ่งที่ได้คือผลประโยชน์ของประเทศ และตัดสินใจตามสิ่งที่ตนได้ตรงต่อแล้ว การตัดสินใจสาธารณะที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลจากกระบวนการรับฟังและการได้ตรงต่อ แม้ว่าผู้แทนเหล่านี้จุดเริ่มต้นจะมาจากการเลือกตั้งของผู้ออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งของตน แต่ผู้แทนจะไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่อำนาจทอดความคิดและผลประโยชน์ของผู้ออกเสียงเลือกตั้งในเขตของตน แต่จะอาศัยความเห็นและความต้องการของผู้ออกเสียงเลือกตั้งเหล่านี้เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการได้ตรงต่อและ

การต่อรองเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ

2) การให้ความสำคัญกับมโนธรรมสำนึกและการไตร่ตรองของผู้แทน แนวคิดนี้เห็นว่าหากผู้แทนใช้มโนธรรมและการไตร่ตรองอย่างแท้จริงแล้ว การไม่ทำตามความต้องการหรือผลประโยชน์ของพลเมืองในเขตเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้ก่อให้เกิดปัญหาผู้แทนที่มีอำนาจทางการเมืองแต่ปราศจากความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างผู้แทนกับพลเมืองในเขตเลือกตั้ง เนื่องจากการไม่ทำตามดังกล่าวไม่สามารถเป็นมูลเหตุของการถอดถอนหรือควบคุมพฤติกรรมของผู้แทน จนทำให้ผู้แทนเสมือนมีอิสระจากพลเมืองในเขตเลือกตั้งของตนหลังจากที่ได้รับเลือกแล้ว

การทำให้ผู้แทนทางการเมืองทำหน้าที่แบบได้รับมอบหมายมีนักวิชาการที่เสนอว่าเป็นเรื่องจำเป็นเพราะผู้แทนที่สามารถใช้ความคิดไตร่ตรองต่อประเด็นทางสาธารณะช่วยในการจัดการผลประโยชน์ (interest) และความปรารถนา (desire) ของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง เจ โรแลนด์ เพนน็อก (J. Roland Pennock) เสนอว่าผู้แทนทางการเมืองมีหน้าที่ที่กระทำแทนผู้ที่ถูกแทน/สิ่งที่ถูกแทนในสองเรื่องคือผลประโยชน์และความปรารถนา โดยเพนน็อกเสนอว่าความปรารถนาเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและเฉพาะหน้า แตกต่างจากผลประโยชน์ที่ต้องอาศัยการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน ดังนั้นความปรารถนาจึงต้องได้รับการตอบสนองอย่างรวดเร็วเฉพาะหน้าเมื่อมันเกิดขึ้น ขณะที่ผลประโยชน์ต้องอาศัยการตอบสนองที่คำนึงถึงคุณประโยชน์ในระยะยาว ตัวอย่างเช่น หากมีโครงการตัดถนนบริเวณหน้าบ้านของเรา เราในฐานะเจ้าบ้านอาจรู้สึกว่าเป็นเรื่องปรารถนาที่บ้านและที่ดินของเราจะมีถนนตัดผ่านและมูลค่าที่ดินจะสูงขึ้นในเวลาอันสั้น แต่หากพิจารณาถึงผลประโยชน์ในระยะยาวก็ต้องไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนว่าการตัดถนนเส้นดังกล่าวก่อให้เกิดผลประโยชน์ระยะยาวหรือไม่ ซึ่งอาจเกิดประโยชน์ก็ได้หากถนนเส้นนี้ก่อให้เกิดการคมนาคมที่สะดวกและขยายมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่อาจกลายเป็นโทษหากถนนเส้นนี้ถูกผลักดันขึ้นจากผู้มีอิทธิพลที่ต้องการให้ที่ดินตัวเองมีมูลค่าสูงขึ้นจากการมีถนนตัดผ่านแม้ว่าถนนเส้นนี้จะได้รับการประเมินว่ามีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจต่ำ เป็นต้น จากตัวอย่างข้างต้น

จะเห็นได้ว่า ปมปัญหาของการมีผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมายอาจช่วยให้เกิดการไตร่ตรองในการจัดการผลประโยชน์ภาพรวมเพื่อผู้ออกเสียงเลือกตั้งและพลเมืองโดยรวม มากกว่าความปรารถนาเฉพาะหน้าในระยะสั้นของคน

ทั้งนี้ แฮนนาร์ พิทกิน (Hanna Pitkin) นักรัฐศาสตร์และนักปรัชญาชาวอเมริกันยังเสนอว่าแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมายจะช่วยรักษาความเป็นอิสระของผู้แทน (the autonomy of the representative) เพื่อให้ผู้แทนทั้งชายและหญิงสามารถสร้างการตัดสินใจบนฐานของความเข้าใจที่ตนเองมีต่อเรื่องผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ตนนำเสนอในนามของผู้ที่ถูกแทน ผู้ออกเสียงเลือกตั้ง การรักษาไว้ซึ่งศักยภาพของผู้แทนทางการเมืองให้กระทำการใด ๆ อย่างเป็นอิสระตามความปรารถนาของผู้ที่ถูกแทน ทั้งนี้พิทกินได้เน้นว่าแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบตัวแทนและแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมาย ควรมีและใช้ในการนิยามความหมายผู้แทนทางการเมืองไปพร้อมกัน แม้ทั้งสองแนวคิดจะมีความแตกต่างทั้งในเชิงแนวคิดและลักษณะของผู้แทนที่เกิดขึ้นจริง นอกจากนี้พิทกินยังได้พัฒนาแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมายจากแนวคิดความเป็นผู้แทนแบบทางการ (Formalistic Representation) ของพิทกินได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเชิงสถาบันที่จะเป็นแบบอย่างและริเริ่มความเป็นผู้แทนทางการเมืองที่ประกอบด้วย 2 มิติ คือ มิติการได้รับมอบอำนาจ (authorization) และมิติความรับผิดชอบ (accountability) ในมิติการได้รับมอบอำนาจพัฒนาจากแนวคิดผู้แทนทางการเมืองแบบได้รับมอบหมายโดยพิจารณาถึงวิธีการที่ผู้แทนทางการเมืองได้รับมอบสถานะ จุดยืน หรือตำแหน่งทางสาธารณะ โดยมีโจทย์สำคัญสองประการ คือ หนึ่ง อะไรคือกระบวนการที่ทำให้ผู้แทนทางการเมืองได้มาซึ่งอำนาจ และ สอง อะไรคือวิถีทางที่ผู้แทนทางการเมืองสามารถบังคับใช้การตัดสินใจของตนเองได้ อย่างไรก็ตามเกณฑ์การประเมินตัวผู้แทนทางการเมืองในมิติการได้รับมอบอำนาจยังไม่มีชัดเจนนัก แต่มักจะพิจารณาจากความชอบธรรมของผู้แทนในการเข้าไปดำรงตำแหน่งเป็นหลัก

หลักสูตร 4ส. รุ่นที่ 14 นำเสนอโครงการงานกลุ่ม

เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2567 สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า จัดกิจกรรมนำเสนอโครงการงานกลุ่ม หลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูงการเสริมสร้างสังคมสันติสุข รุ่นที่ 14 ณ ห้องอบรมสถาบันพระปกเกล้า โดยได้รับเกียรติจาก นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า ดร.ถวิลวดี บุรีกุล รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า กรรมการอำนวยการหลักสูตรของสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล และอาจารย์กำกับบทเรียน เข้าร่วมรับฟังและให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำโครงการงานกลุ่ม โดยมีประเด็นหลักคือ “การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคมไทย (Strengthening Social Cohesion in Thai Society)” ทั้งนี้ การจัดทำโครงการงานกลุ่มของหลักสูตรฯ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้นำความรู้จากหลักสูตรไปประยุกต์ใช้จัดการความขัดแย้งและเสริมสร้างสังคมสันติสุขด้วยการปฏิบัติจริง และเพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการริเริ่ม พัฒนาและดำเนินโครงการที่นำไปสู่การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคม

สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับ เทศบาลนครอุดรธานี จัดนิทรรศการเคลื่อนที่ “มองสยาม ตามรอยพระปกเกล้า”

สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับ เทศบาลนครอุดรธานี จัดนิทรรศการเคลื่อนที่ “มองสยาม ตามรอยพระปกเกล้า” เพื่อสร้างการเรียนรู้พระราชประวัติ พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ รวมถึงเรื่องราวการสร้างความ เป็นพลเมือง และเรื่องราวของอุดรธานีในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พิพิธภัณฑ์ เมืองอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2567 โดย นายวิฑูรย์ ชัยภาคภูมิ เลขธิการ สถาบันพระปกเกล้า นายณัฐพล วิถี รองผู้ว่าราชการ จังหวัดอุดรธานี และนายพูนเกียรติ พุทธิรักษ์ รอง นายกเทศมนตรีนครอุดรธานี ร่วมเปิดนิทรรศการที่บอก เล่าเรื่องราวของอุดรธานีในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระ ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และ โดยแบ่งการจัดแสดงนิทรรศการ เป็น 5 โซน ได้แก่

Zone 1 ประชาธิปไตยพระราชา บอกเล่าเรื่องราว พระราชประวัติ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ

Zone 2 พัฒนา ‘สยาม’ ตามวิถี นำเสนอแนว พระราชดำริที่ทำให้เกิดการพัฒนาประเทศ เช่น ด้านการ

สื่อสารและคมนาคม ด้านสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจและการ แก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ แนวคิดด้านการปกครอง ส่วนท้องถิ่น และด้านการเมืองการปกครองที่นำไปสู่การ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

Zone 3 การสร้างความเป็นพลเมืองตามวิถี ประชาธิปไตย พลเมือง คือใคร ? สำคัญอย่างไร คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองมีอะไรบ้าง พลเมืองผู้ ตระหนักรู้เป็นแบบไหน

Zone 4 สู่ถิ่นดินแดนภาคอีสาน จังหวัดอุดรธานี กล่าวถึงเรื่องของอุดรธานีในแผ่นดินพระบาท สมเด็จพระ ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว นโยบายการพัฒนาอีสานด้านต่างๆ และสภาพบ้านเมืองในขณะนั้น

Zone 5 Play & Learn เรียนรู้สถานที่สำคัญต่างๆ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ผ่าน เกมส์สร้างความรู้ในรูปแบบสื่อ Interactive และอีกหนึ่ง Highlight สำคัญคือการยกพิพิธภัณฑ์พระบาทสมเด็จพระ ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมาเป็นฉากหลังในการถ่ายภาพ

ผู้แทนจาก UNDP เข้าพบผู้บริหารสถาบันพระปกเกล้า เพื่อหารือความร่วมมือทางวิชาการ

เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2567 นายเรโนต์ เมเยอร์ ผู้แทนโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme) เข้าพบ รศ.ดร.อิสระ เสรีวัฒนวุฒิ รองเลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า และคณะผู้บริหาร โดยมี นายภควัต อัจฉริยปัญญา ผู้อำนวยการวิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น และ นางสาวฉัตรพรรณ ใจมั่น ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา หารือความร่วมมือระหว่างสถาบันพระปกเกล้า กับ UNDP ในการทำงานร่วมกันในอนาคต ทั้งนี้ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และหารือแนวทางแก้ไขปัญหาการทำงานในระดับพื้นที่ของไทย การพัฒนาการศึกษา การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีใหม่ การลดความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในพื้นที่ ซึ่ง UNDP ยินดีให้ร่วมมือในการทำงานร่วมกับสถาบันพระปกเกล้าเพื่อสร้างความต่อเนื่องด้านวิชาการต่อไป

สถาบันพระปกเกล้า

120 หมู่ 3 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
โทรศัพท์ 0-2141-9754 โทรสาร 0-2143-8186

ชำระค่าบริการเป็นเงินเชื่อ
ใบอนุญาตที่ 23/2553
ปณฝ.ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ

เหตุที่ขัดข้องนำจ่ายผู้รับไม่ได้

- 1. จ่าหน้าไม่ชัดเจน
- 2. ไม่มีเลขที่บ้านตามจ่าหน้า
- 3. ไม่ยอมรับ
- 4. ไม่มีผู้รับตามจ่าหน้า
- 5. ไม่มารับภายในกำหนด
- 6. เลิกกิจการ
- 7. ย้าย ไม่ทราบที่อยู่ใหม่
- 8. อื่นๆ

ลงชื่อ

หากท่านใดสนใจรับจดหมายข่าวสถาบันพระปกเกล้า กรุณาแจ้งชื่อ นามสกุล ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ มาตามที่อยู่ด้านบนนี้หรือ E-mail : kpi_newsletter@kpi.ac.th และ Facebook : สถาบันพระปกเกล้า